

(1976) *The pharmacological basis of therapeutics*. 5e druk Macmillan, New York. — KRNEVIĆ, K. (1971) *Anesthesiology* 34, 215. — LONGO, V. G. (1966) *Pharmacol. Rev.* 18, 965. — LONGO, V. G. (1979) Persoonlijke mededeling. — RUPREHT, J. en B. DWORAČEK (1976) *Acta anaesth. belg.* 27, 45. — SANGSTER, B., A. VAN DIJK en J. H. GLERUM (1979) *Ned. T. Geneesk.* 123, 553. — SELENATI, A. (1979) *Recettori cerebrali e neuromediatori. Acquisizioni recenti e applicazioni cliniche*, bl. 41. Proefschrift Pavia. TEBECIS, A. K. (1974) *Transmitters and identified neurons in the mammalian central nervous system*. Scientehnica, Bristol.

Rotterdam, oktober 1979

B. DWORAČEK
J. RUPREHT

Fysostigmine wordt voornamelijk toegepast in de anesthesiologie en in de klinische toxicologie. Het indicatiegebied maakt thans, zeker in de toxicologie, een stormachtige ontwikkeling door. In ons overzichtsartikel hebben wij gepoogd om tot een zekere afbakening van dit indicatiegebied te komen. De aanvulling van DWORAČEK en RUPREHT is gebaseerd op een zeer grote ervaring met dit middel. Niet alleen geïntoxiceerde, maar ook anesthesiologische patiënten werden door hen behandeld. Wij stellen de aanvulling bijzonder op prijs, omdat daardoor in dit tijdschrift het gehele toepassingsgebied van fysostigmine aan de orde is gekomen.

Ook DWORAČEK en RUPREHT nemen een genuanceerd standpunt in en bepleiten voorzichtigheid bij het toepassen van fysostigmine. Wij kunnen hun visie dan ook onderschrijven, zij het dat we op een tweetal punten, althans wat de toxicologie betreft, iets terughoudender zouden willen zijn.

De klinische toestand van de patiënt kan aanzienlijk verslechteren als men de fysostigmine toedient uit differentiaal-diagnostische overwegingen. Een voorbeeld hiervan kan men vinden in een recente klinisch pathologische conferentie in de *New England Journal of Medicine* (LEVINSKY en ROBERT 1979). In dergelijke situaties geven wij dan ook de voorkeur aan toxicologisch-analytisch onderzoek.

Het is buiten kijf dat een coma gepaard kan gaan met vele complicaties. Een coma zal men derhalve willen opheffen. Bij sommige intoxicaties kan men dit doen door fysostigmine toe te dienen. Het is echter de vraag of hierdoor de ventilatie of de circulatie benadeeld kan worden. Deze vraag kan men nu echter nog niet beantwoorden. Een grote terughoudendheid is derhalve geboden, totdat het antwoord wel bekend is. Inmiddels is bij de rat de bevinding van HEINONEN e.a. (1968) bevestigd dat fysostigmine de ongunstige invloed van orfenadrine in overdosering op de ademhaling kan potentiëren. Eveneens bij de rat is aangetoond dat de circulatie in geval van overdosering door imipramine of orfenadrine in het geheel niet wordt beïnvloed door fysostigmine (ZANDBERG en SANGSTERS 1979).

Slechts voortgezet klinisch en experimenteel onderzoek kan de vraag beantwoorden in hoeverre er aan het voordeel van het opheffen van een coma met behulp van fysostigmine ook gevaren zijn verbonden die dit voordeel te niet doen. De definitieve afbakening van het indicatiegebied voor fysostigmine zal dus nog wel enige tijd op zich laten wachten.

Literatuur: HEINONEN, J., J. HEIKKILÄ, M. J. MATILA e.a. (1968) *Arch. Toxicol.* 23, 375. — LEVINSKY, N. G. en N. J.

ROBERT (1979) *New Engl. J. Med.* 301, 650. — ZANDBERG, P. en B. SANGSTER (1979) *De invloed van fysostigmine op de werking van imipramine en orfenadrine in overdosering bij de rat* (in voorbereiding).

Utrecht,
Bilthoven, november 1979

B. SANGSTER
A. VAN DIJK
J. H. GLERUM

Halcion – ontmaskering van een mythe

Met enige verbazing las ik het slot van uw commentaar: „Halcion – ontmaskering van een mythe” (1979). Uw blad bevat wekelijks een groot aantal pagina's met de meest indringende reclame. Het aantal pagina's reclame overtreft vaak het aantal bladzijden met wetenschappelijke informatie. Ik vind het dan hypocriet om te stellen „Het is te hopen dat de gebeurtenissen ertoe leiden dat de artsenstand voortaan minder snel zal toegeven aan de druk van de reclame om het allernieuwste voor te schrijven . . .”.

Wellicht zou het beter zijn als de redactie minder snel zal toegeven aan de druk om zo veel mogelijk reclame in haar blad op te nemen.

Literatuur: Hoofdredactie (1979) *Ned. T. Geneesk.* 123, 1653.

Cadier en Keer, oktober 1979

CH. PHAFF

Mag een in Nederland werkzame arts van de veronderstelling uitgaan dat het verpakte geneesmiddel dat hij voorschrijft aan bepaalde kwaliteitseisen voldoet omdat het geregistreerd is door het College ter Beoordeling van Verpakte Geneesmiddelen? Deze en andere vragen kwamen bij mij op naar aanleiding van het commentaar, dat de hoofdredactie van dit Tijdschrift heeft gegeven over het slaapmiddel Halcion (1979). De bedoeling van de registratie van een geneesmiddel door genoemd College is toch het kaf van het koren te scheiden. Dat mag een arts (en de patiënt!) verwachten; waarom anders die moeizame procedure van registratie, waarbij de fabrikant de door hem gestelde werking van een geneesmiddel moet bewijzen voor het College, waarbij de fabrikant gegevens moet overleggen van de toxiciteit van het middel bij proefdieren en over de resultaten van klinische proeven bij mensen. Is de fabrikant naar genoegen van het College geslaagd in het aantonen van de gestelde werking en de afwezigheid van ontoelaatbare bijwerkingen, dan wordt het middel door dit Nederlandse College geregistreerd en kan het geneesmiddel in Nederland verkocht worden. De tekst van de „bijsluiter” wordt eveneens door het College goedgekeurd. Er volgen advertentiecampagnes, waarbij de inhoud van de advertentie grotendeels gebaseerd is op de tekst van de „bijsluiter”. Waarom verwijt de hoofdredactie in haar commentaar de „artsenstand”, dat deze te snel toegeeft aan de druk van de reclame om het allernieuwste voor te schrijven? Mag die „artsenstand” zich op haar beurt afvragen waarom de hoofdredactie advertenties plaatst over die allernieuwste middelen in haar tijdschrift? Een advertentie die zoals bij Halcion het geval is, wat de inhoud betreft, zelfs stompzinnig genoemd kan worden zoals door mij reeds in januari 1978 aangetoond is (GANS 1978).

Zou het niet wezenlijker zijn, eens na te gaan of het genoemde College zijn taak wel naar behoren uitoefent, resp. kan uitoefenen? Heeft het College wel alle gegevens